

de Seynes A. & les coordinateurs-espece 2011. Les oiseaux nicheurs rares et menaces en France en 2010. Ornithos 18: 145–181.

Vavřík M., Šírek J., Šindel M., Mlíkovský J., Horaček J., Heyrovský D., Šimek J. 2019. Revize zaznamů vzácných druhů ptaků v České republice. Sylvia 55: 2–74.

Pierwszy nadrzewny lęg gęsiówki egipskiej *Alopochen aegyptiaca* w Polsce

Paweł Wieland, Rafał Kruk

Nadleśnictwo Wolsztyn, Bohaterów Bielnika 29, 64-200 Wolsztyn; pawel.wieland@zielonagora.lasy.gov.pl, rafal.kruk@zielonagora.lasy.gov.pl

Gęsiówka egipska jest w Polsce inwazyjnym gatunkiem obcym (IGO), którego liczebność szybko wzrasta i w 2021 r. liczyła 36 par lęgowych (Beuch et al. 2023). Pochodzi z kontynentu afrykańskiego, skąd w XVIII w. została sprowadzona do Wielkiej Brytanii jako ptak ozdobny, utrzymywany w hodowli (Holloway 1996). Po ucieczce z niewoli powstała samodzielna populacja, która swoim zasięgiem szybko objęła wiele krajów europejskich. Na przykład w Holandii pierwszy lęg stwierdzono w roku 1967, w roku 1994 liczebność populacji wynosiła już ok. 1 200 par lęgowych (Lensik 1998), natomiast w roku 2010 gniazdowało tam już 11 421 par (Gyimesi 2012). W Niemczech pierwszy lęg stwierdzono w roku 1981, a liczebność populacji lęgowej bardzo szybko wzrasta i w roku 2007 szacowano ją na 2 200–2 600 par lęgowych (Südbeck et al. 2007 w: Bauer & Woog 2008). W Polsce pierwszy lęg stwierdzono w roku 2007 pod Raciborzem na Śląsku (Rojek & Stajszczyk 2008), a rok później gniazdowały już trzy pary. Wszystkie dotychczasowe lęgi zostały stwierdzone na ziemi, m.in. na stawach rybnych i na terenie żwirowni. Brak jest doniesień z kraju o zajmowaniu przez gęsiówkę egipską gniazd nadrzewnych, co ma miejsce na całym dotychczasowym areale występowania.

W połowie kwietnia 2024 na terenie Nadleśnictwa Wolsztyn w zachodniej Wielkopolsce, podczas przeprowadzania przez miejscowych leśników monitoringu przyrodniczego każdorazowo poprzedzającego prace gospodarcze w lesie, w gnieździe kruka *Corvus corax* stwierdzono wysiadującą gęsiówkę egipską. 25.04 w gnieździe znajdowało się 5 jaj (fot. 1), a 29.04 udokumentowano w nim 5 piskląt oraz dorosłego osobnika, prawdopodobnie samicę (fot. 2). Gniazdo kruka zostało zbudowane w bieżącym roku, na skraju drzewostanu sosnowego w wieku 117 lat, który sąsiaduje z łąkami. Gniazdo usytuowane było na wysokości 21 m i znajdowało się w odległości 160 m od gruntowej drogi publicznej i 450 m od zamieszkałych zabudowań. Para kraków po zajęciu gniazda przez gęsiówki zbudowała kolejne gniazdo w odległości ok. 300 m od poprzedniego i wyprowadziła w nim 3 młode.

Najbliższe, udokumentowane lęgowisko gęsiówki egipskiej stwierdzono w roku 2020, w odległości ok. 30 km, w wyrobisku żwiru w pobliżu m. Sądzia. Pierwsza obserwacja gatunku w Wielkopolsce miała miejsce w roku 2018 nad Jez. Krzyckim (Kuźniak & Lorek 2021).

Dzięki podglądowi z kamer internetowych w serwisie internetowym YouTube, współcześnie udokumentowano kilka przypadków zajęcia przez gęsiówkę gniazd bociana bia-

łego *Ciconia ciconia*, m.in. dwa w Niemczech (lęg w roku 2023 nad rz. Menkenbach oraz zajęcie gniazda w roku 2021 nad rz. Gevattersee) i jeden w Polsce (zajęcie gniazda w roku 2022 przez parę w m. Wola Zabierzowska w woj. małopolskim). Ponadto w roku 2019 udokumentowano lęg na drzewie (prawdopodobnie w gnieździe wrony *Corvus* sp.) na południe od Bonn. Niemieccy obserwatorzy monitorujący sokoły wędrowne *Falco peregrinus* gniazdujące na drzewach na obszarze Dolnych Łużyc, potwierdzają również przypadki gniazdowania gęsiówki w gniazdach kań *Milvus* sp., krukowatych Corvidae i na platformie lęgowej dla sokoła wędrownego na sośnie (S. Herold, inf. list.). Na kontynencie afrykańskim gniazdowanie gatunku potwierdzono m.in. w szuwarach, wysokich trawach, roślinności pływającej, wśród skał, na brzegu rzeki, mrowisku, w norach jeżozwierza afrykańskiego *Hystrix cristata* i mrównika afrykańskiego *Orycteropus afer*, a nawet w starej szopie na łodzie (Pitman 1965). Z innych miejsc wymieniono półki skalne na klifach, jaskinie oraz wieże kościelne, opuszczone gniazda ptaków szponiastych Accipitriformes, krukowatych, czapli i kormoranów, warugi *Scopus umbretta* oraz cyraneczki płowej *Anas capensis*. Lęgi odbyły się także w gniazdach tkacza *Philetairus socius* (Pitman 1965) i jastrzębia czarno-białego *Accipiter melanoleucus* (Curtis et al. 2007).

Jako jeden z sześciu gatunków ptaków, gęsiówka egipska objęta jest Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz. U. 2022 poz. 2649) i z tego powodu powinna podlegać szybkiej eliminacji. Plastyczność gatunku w wyborze miejsc gniazdowania oraz agresywne zachowania wobec innych, rodzimych gatunków ptaków, umożli-

Fot. 1. Zniesienie gęsiówki egipskiej w gnieździe kruka (fot. P. Wieland). – *Clutch of Egyptian Goose in the nest of Raven*

Fot. 2. Dorosła gęsiówka egipska z młodymi w gnieździe kruka (fot. P. Wieland). – *Egyptian Goose with young in the nest of Raven*

liwiają gęsiówce egipskiej szybki wzrost liczebności i poszerzanie zasięgu występowania (Beuch et al. 2023). Istnieje również ryzyko krzyżowania się z innymi gatunkami gęsi, co potwierdzono już w roku 1970 w Niemczech (Ringleben 1975). M.in. z tego powodu gęsiówka egipska jest tam gatunkiem łownym; w sezonie łowieckim 2009/2010 tylko w trzech landach odstrzelono 8 300 osobników (Wildtier-Informationssystem der Länder Deutschlands 2010).

Gatunek ten jest oferowany do sprzedaży w popularnych serwisach ogłoszeniowych i z tego powodu istnieje duże prawdopodobieństwo stałego zasilania dzikiej populacji przez uciekinierów z hodowli.

Autorzy dziękują Grzegorzowi Lorkowi i Redakcji za przekazane uwagi.

Summary: The first arboreal brood of the Egyptian Goose *Alopochen aegyptiaca* in Poland. The Egyptian Goose is an invasive alien species that was brought to Europe from the African continent. After escapes from breeding, it has adapted to life in the wild, and its numbers have increased rapidly, especially in Western Europe. In Poland, the first brood was found in 2007, and the national population is currently 36 breeding pairs. All broods to date have taken place on the ground. On 25th April 2024 in the Wolsztyn Forest District (Great Poland), during a visit to this year's Raven *Corvus corax* nest on a pine tree, Egyptian Goose incubating 5 eggs was recorded. During a subsequent visit on 29th April, 5 chicks and an adult were found in the nest. This is the first documented arboreal brood of this species in Poland.

Literatura

- Bauer H.G., Woog F. 2008. Nichtheimische Vogelarten (Neozoen) in Deutschland, Teil I Auftreten, Bestände und Status. Vogelwarte 46: 157–194.
- Beuch S., Ławicki Ł., Wylegała P., Sikora A., Bettleja J., Bzoma S., Cenian Z., Cymbała R., Czechowski P., Czyż S., Dębowski P., Dylik A., Górski A., Guzik W., Hayatli F., Jankowski K., Kajzer Z., Krajewski Ł., Łukasik D., Matyjasik Ł., Neubauer G., Obłóza P., Sielicki S., Smyk B., Stasiak

- K., Wardecki Ł., Wężyk M., Wieloch M., Woźniak B., Zielińska M., Zieliński P., Chodkiewicz T. 2023. Kartoteka Rzadkich Ptaków w Polsce w roku 2021 – gatunki lęgowe. *Ornis Pol.* 64: 341–342.
- Curtis O.E., Hockey P.A.R., Koeslag A. 2007. Competition with Egyptian Geese *Alopochen aegyptiaca* overrides environmental factors in determining productivity of Black Sparrowhawks *Accipiter melanoleucus*. *Ibis* 149: 502–508.
- Gyimesi A. 2012. Egyptian Goose, *Alopochen aegyptiaca*, an introduced species spreading in and from the Netherlands. *Wildfowl* 62: 128–145.
- Holloway S. 1996. The Historical Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland 1875–1900. T&AD Poyser, London.
- Kuźniak S., Lorek G. 2021. Ptaki i ludzie. 100 lat leszczyńskiej ornitologii. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Lensik R. 1998. Temporal and Spatial Expansion of the Egyptian Goose *Alopochen aegyptiacus* in the Netherlands, 1967–94. *J. Biogeogr.* 25: 251–263.
- Pitman C.R.S. 1965. The nesting and some other habits of *Alopochen*, *Nettapus*, *Plectropterus* and *Sarkidiornis*. *Wildfowl* 1963–4: 115–120.
- Ringleben H. 1975. Nilgans und Rostgans als freilebende Brutvögel in Mitteleuropa. *Falke* 22: 230–233.
- Rojek M., Stajszczyk M. 2008. Pierwsze stwierdzenie lęgu gęsiówki egipskiej *Alopochen aegyptiaca* w Polsce. *Ptaki Śląska* 17: 79–82.
- Wildtier-Informationssystem der Länder Deutschlands. Ergebnisse 2010. www.jagdverband.de/sites/default/files/WILD%20Bericht%202010.pdf

Źródła informacji z serwisu internetowego YouTube:

1. 20.03.2023 – gniazdowanie w gnieździe bociana białego nad rz. Menkebach, w zachodnich Niemczech (<https://www.youtube.com/watch?v=UfHIYEdaSA>), (<https://www.youtube.com/watch?v=2XxlaRemmKE>).
2. 21.03.2021 – zajęcie gniazda bociana białego, bez lęgu, nad rz. Gevattersee w pobliżu m. Minden, w środkowych Niemczech (<https://www.youtube.com/watch?v=NiSHAMNUYVc>).
3. 25.02.2022 – para gęsiówek na gnieździe bociana w m. Wola Zabierzowska w woj. małopolskim (<https://www.youtube.com/watch?v=DrFD6UUBOmY>).
4. 24.02.2019 – gęsiówka egipska wysiadująca w gnieździe wrony, na południe od Bonn w Niemczech (https://www.tripadvisor.de/LocationPhotoDirectLink-g642075-d2165133-i-378761135-Waldgaststaette_Bahnhof_Kottenforst-Meckenheim_North_Rhine_Westphalia.html).